

ویرگول گذاری و مبانی نظری آن کایبرد بجا و نابجای ویرگول

رحمان افشاری

افشاری، رحمان، ۱۳۳۱ -
ویرگول‌گذاری و مبانی نظری آن / رحمان افشاری.

تهران: مهراندیش، ۱۳۹۴.

۱۶۴ ص: مصور، جدول.

۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۵-۱۳-۵

Rahman Afshari. Comma usage and its theoretical basics.

۴۰۶۶۵۴۳

۴۵۱

PIRYAVI/الف/۱۳۹۴

در این کتاب از «نشانه‌ی درنگ» که با علامت «،» مشخص می‌شود، استفاده شده است. «نشانه‌ی درنگ» نویسه‌ی مناسبی است که بجای ویرگول نابجا می‌نشیند و بسیاری از دشواری‌های خواندن درست متن فارسی را نیز برطرف می‌کند.

ویرگول‌گذاری و مبانی نظری آن نویسنده: رحمان افشاری

• رحمان افشاری •

• جلد: اعظم مهدری • صفحه‌آرا: مهراندیش •

• چاپ اول: تهران، ۱۳۹۵ • ۱۱۰۰ صفحه • ۳۰۰ نسخه •

• شماره‌ی انتشار: ۱۱ •

• قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان • شابک: ۵-۳-۶۳۹۵-۶۰۰-۹۷۸ •

هرگونه تکثیر و یا تولید مجدد این کتاب، به‌صورت کامل و یا بخش‌بندی، بدون اجازه‌ی کتبی ناشر ممنوع و مجاز نیست. پیگرد قانونی است.

انتشارات مهراندیش

خیابان انقلاب، خیابان روانمهر، بین خیابان دانشگاه و ابوریحان، شماره‌ی ۳۶

تلفن: ۶۶۹۵۵۳۵۶ - ۲۱ •

mehrandishpub@gmail.com www.mehrandishbooks.com

www.ketab.ir/mehrandishbooks

© Mehrandish Books, 2016

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher. Any fair dealing for the purpose of research or private study or criticism or review is allowed.

انتشارات مهراندیش
MEHRANDISH BOOKS

First Edition

ISBN: 978-600-6395-13-5

Published by
Mehrandish Books
Tehran - Iran

Tel: +98 21 66 95 53 56

mehrandishpub@gmail.com www.mehrandishbooks.com
www.ketab.ir/mehrandishbooks

Comma usage and it's theoretical basics

***Appropriate and Inappropriate
Use of Commas***

Rahman Afshari

انجمن علمی معارف اسلامی
KASHAN BOOKS

فهرست مطالب

۷.....	پیشگفتار.....
۱۳.....	فصل اول: جمله نشانه‌ها در گذشته و حال.....
۱۵.....	جمله نشانه‌های ای در قرائت درست متن.....
۱۸.....	جمله نشانه به عدم نشان در رنگ و آهنگ.....
۱۹.....	جمله نشانه ابزار تقسیم بند در جمله.....
۲۰.....	پیدایش قواعد نقطه گذاری نوین.....
۲۱.....	نقطه گذاری نوین در حال حاضر.....
۲۴.....	بر نهاد کتاب.....
۲۵.....	فصل دوم: ویرگول و درنگ.....
۲۹.....	واحد زیر زنجیری.....
۲۹.....	۱- آهنگ.....
۳۱.....	۲- تکیه.....
۳۱.....	۳- درنگ یا مکث.....
۳۶.....	فصل سوم: کاربرد نابجای ویرگول.....
۵۱.....	فصل چهارم: قواعد ویرگول گذاری.....
۵۲.....	جمله در یک نگاه.....
۵۴.....	مهم ترین قاعده‌ی ویرگول گذاری.....
۵۶.....	ردیف.....

۶۳	عبارات تکمیلی، توضیحی، معترضه و پی افزوده‌ها
۷۰	ویرگول در جمله‌های ساده و مرکب
۸۱	فصل پنجم: نشانه‌ی درنگ
۹۱	فصل ششم: قواعد ویرگول‌گذاری در کتاب‌های درسی
۹۷	ضمیمه
۹۹	نظم درباره‌ی جمله
۱۰۰	آشنایی اجمالی با دستور وابستگی
۱۰۳	جمله
۱۰۶	جمله‌ی ساده
۱۰۶	قواعد
۱۱۲	اعضای جمله
۱۱۵	اعضای جمله: مفعول
۱۲۶	اعضای جمله: افزوده‌ها
۱۳۲	جمله‌ی مرکب
۱۳۴	جمله‌ی هم‌پایه
۱۳۸	جمله‌ی هم‌بافته
۱۵۱	ویرگول در یک نگاه
۱۵۱	تعریف ویرگول
۱۵۱	کاربرد ویرگول
۱۵۱	واژه‌نامه‌ی توصیفی
۱۵۹	کتاب‌نامه

پیشگفتا

کاربرد درست نشانه‌ی ویرگول در تمام زبان‌ها با دشواری‌های فراوان روبه‌روست. این دشواری‌ها را می‌توان به‌طور عمده به سه دسته تقسیم کرد:

۱. برای کاربرد درست ویرگول، اطلاع عمومی از دستور زبان ضروری است. اگرچه دستور زبان در طول تحصیل آموزش داده می‌شود، اما اکثر افراد آن را فراموش می‌کنند و رغبتی به فراگیری مجدد آن نشان نمی‌دهند.

۲. تعداد قواعد ویرگول چندان زیاد است که زبان‌های اروپایی برای این منظور کتاب‌های مستقل نوشته‌اند. اگرچه این و به کار بستن تمام این قواعد کار هر فرد نیست و در بعضی مواقع، به‌ویژه در انتشار کتاب و روزنامه و مجله، کاری تخصصی است.

۳. قواعد ویرگول تابعی از زبان و دستور زبان است و نمی‌توان برای تمام زبان‌ها قواعدی یکسان و جهان‌شمول نوشت.

اما کاربرد نشانه‌ی ویرگول در زبان فارسی علاوه بر موارد یادشده با

مشکلات دیگر نیز روبروست:

۱. در دوران تحصیل به آموزش نقطه‌گذاری به قدر کافی توجه نمی‌شود.

۲. هنوز قواعد روشن و یکدستی در این باره توسط دستگاه‌های مسئول تدوین و منتشر نشده است تا لازم‌الاجرا باشد.

۳. به علت ضعف خط فارسی، که فاقد حروفی برای واج‌های مصوت است، از ویرگول اغلب برای رفع این نقص و بتوان نشانه‌ی درنگ استفاده می‌شود.

۴. و سراسر آنکه نگاه ما به نقطه‌گذاری، نگاهی قدیمی است.

علل یادشده موجب شده‌اند تا کسانی که قلم برمی‌دارند و مطلبی می‌نویسند، در کاربرد درست ویرگول با پرسش و مشکل روبرو شوند.

به نشانه‌ی ویرگول می‌توان از زوایای مختلفی نگریست:

۱. از جنبه‌ی تاریخی: نقطه‌گذاری به طور عام و نشانه‌ی

ویرگول به طور خاص تاریخی طریقی دارد. سیر تاریخی

این نشانه‌ها را می‌توان در یونان باستان، سده‌های میانه و

قرون اخیر جستجو کرد و تاریخ ویرگول که در آن را در

زبان‌های گوناگون و از جمله در زبان فارسی نوشت.

۲. از جنبه‌ی زبان‌شناسی: نشانه‌ی ویرگول را می‌توان از نظر

زبان‌شناسی و نویسه‌شناسی^۱ بررسی کرد، جایگاهش را در

1. Graphemik/graphemics

ابتدا معادل آلمانی و پس از علامت ۱/۱ معادل انگلیسی اصطلاح ذکر می‌شود.

نظام نشانه‌ها و نسبتش را با سایر نشانه‌های نقطه‌گذاری روشن ساخت و کارکردش را به مثابه‌ی جزئی از سیستم نشان داد.

۳. از جنبه‌ی فلسفی: به نشانه‌های نقطه‌گذاری می‌توان حتی از منظر فلسفی نگریست و معنای فلسفی هریک از نشانه‌ها را بازشناسی کرد، کاری که آدورنو، فیلسوف پدیدارشناس آلمانی، در فصلی از کتاب *یادداشت‌هایی درباره‌ی ادبیات*^۱ کرده است.

۴. از جنبه‌ی سازه‌ای: نشانه‌ی ویرگول یکی از نشانه‌های نقطه‌گذاری است و در هریک از زبان‌ها کارکرد و قواعدی خاص خود را دارد.

این نوشته تنها به موضوع آخر می‌پردازد... برای هریک از موضوعات ۱ تا ۳ باید کتاب یا کتاب‌های جداگانه نوشت. قصد نوشته‌ی پیش رو این است که نشانه‌ی ویرگول و بید - جدا آن را معرفی کند، تعداد قواعد آن را به حداقل لازم برساند و با ذکر مثال‌هایی از زبان امروز فارسی کاربرد درست آن را نشان دهد تا بتوان آن‌ها را به ذهن سپرد و درست به کار بست.

اما لازم است ابتدا برای آشنایی بیشتر با نقطه‌گذاری نوین به طور اعم و نشانه‌ی ویرگول به طور اخص نگاهی اجمالی به سیر تکوین

1. Gesammelte Schriften in 20 Bänden: Band 11: *Noten zur Literatur* / Theodor W. Adorno.- Suhrkamp; 4. Auflage, 2003 (Satzzeichen, 106-113)

نشانه‌های نقطه‌گذاری یا جمله‌نشانه‌ها^۱ بیندازیم تا مبانی نظری کار روشن شود. فصل اول به این موضوع اختصاص دارد. در فصل دوم نگاهی خواهیم انداخت به نوای گفتار (آهنگ، تکیه و درنگ) و نتیجه خواهیم گرفت که ویرگول نشانه‌ی درنگ نیست. فصل سوم درباره‌ی کاربرد نابجای ویرگول خواهد بود و فصل چهارم کاربرد ویرگول و قواعد آن را معرفی خواهد کرد. فصل پنجم به پیشم‌های درباره‌ی نشانه‌ی درنگ اختصاص دارد. در فصل ششم نگاهی خواهیم انداخت به قواعد ویرگول‌گذاری در کتاب‌های درسی. در بخش هفتم مجموعه مختصری درباره‌ی دستور زبان فارسی و جمله، در حدی که برای نشانه‌ی ویرگول لازم است، خواهیم گفت. پس از آن «ویرگول در یک نگاه» و «واژه‌نامه‌ی توصیفی» خواهند آمد. «کتاب‌نامه» پایان بخش کتاب است..

مبحث دستور زبان را به بخش ضمیمه منتقل کرده‌ایم تا کسانی که با دستور زبان فارسی آشنایی کامل ندارند، بتوانند بلافاصله فصل مربوط به ویرگول‌گذاری را بخوانند. «واژه‌نامه‌ی توصیفی» بخش ضمیمه برخی اصطلاحات دستوری که در قواعد ویرگول‌گذاری به کار رفته است، توضیح داده شده است.

نشانه‌هایی که در این کتاب به کار رفته است:

(۱) عنصر درون آن اختیاری است.

* صورت نادرست یا غیر دستوری

۱. جمله‌نشانه را به جای «نشانه‌ی نقطه‌گذاری» (punctuation mark) و برابر با Satzzeichen آلمانی می‌آوریم تا معنای آن با سایر نشانه‌ها اشتباه نشود.

۱ نشانه‌ی درنگ در مواقعی که مکشی لازم است،
اما ویرگول نباید گذاشت. در فصل پنجم با این
نویسه و علت وجودی آن آشنا خواهیم شد.